

ISSN 2310-371X

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Наукові записки

Серія
педагогічні та історичні науки

Випуск СХХVII

(127)

Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2015

<i>Локшин В. С.</i>	ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ПРИ ВИБОРІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ	86
<i>Лукашенко Т. Ф., Кущевська Н. Ф., Малишев В. В.</i>	НАНОТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ВСІХ: ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ГАЛУЗІ НАНОТЕХНОЛОГІЙ У СЕРЕДНІХ ТА ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	99
<i>Мова Л. В.</i>	СОВРЕМЕННЫЙ ТАНЕЦ: ВНУТРЕННЯЯ АКТИВНОСТЬ, ОСОЗНАННОСТЬ И КРЕАТИВНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ	108
<i>Насіковська Я. В.</i>	СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА, ОСВІТА Й ВИХОВАННЯ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ ТА У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	116
<i>Павлів І. Я.</i>	ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ТА ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ З ПЛАВАННЯ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	125
<i>Пікалова М. В., Михайліченко М. В.</i>	ІНТЕГРОВАНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ СХІДНИХ ЗЕМЕЛЬ НІМЕЧЧИНИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	132
<i>Салогуб С. А.</i>	ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	142
<i>Сидорук Г. І.</i>	СУЧАСНІ АНГЛОМОВНІ АБРЕВІАТУРИ В МЕРЕЖЕВОМУ ПРОСТОРІ	150
<i>Скиба К. М.</i>	ПРОФЕСІЙНЕ ЗРОСТАННЯ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ (на прикладі роботи в ООН, м. Нью-Йорк, США)	158
<i>Скиба М. М.</i>	ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ ДО ЕКОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	168
<i>Склярєнко І. Ю.</i>	ВІДОМОСТІ ПРО КОНТИНГЕНТ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МІНІСТЕРСТВА ШЛЯХІВ СПОЛУЧЕННЯ В РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ	177

<i>Сокол Т. Г.</i>	ПРИНЦИПИ ТА КРИТЕРІЇ ДОБОРУ ТА СТРУКТУРУВАННЯ ЗМІСТУ ПІДРУЧНИКА	182
<i>Стучинська Н. В., Остапович Н. В., Філіппова Л. В., Лисенко Т. І.</i>	ФОРМУВАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ МЕДИЧНОЇ ФІЗИКИ ТА ХІМІЇ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНОЇ ГРИ	189
<i>Сян Чжао</i>	ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НОТНОЇ ГРАМОТНОСТІ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МУЗИКИ	199
<i>Чень Чунься</i>	КОГНИТИВНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ЛИНГВОСОЦИОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ-РУСИСТОВ	208
<i>Чжуан Гуань</i>	КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ОПТИМІЗАЦІЇ ФОРМ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОЦІ МУЗИКИ	218
<i>Швед О. В.</i>	ІНФОГРАФІКА ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ	224
<i>Яременко Л. А.</i>	ОСОБЕННОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ	232
<i>Нгушпуна О. А.</i>	THE KEY STRATEGY FOR BENEFICIAL TESTING THE FUTURE ENGINEERS' FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE IN SPECIAL READING	245
<i>Rudīte Andersone, Iveta Ķestere, Lūcija Rutka</i>	NATIONAL MINORITY EDUCATION: HISTORICAL EXPERIENCE AND CONTEMPORARY ISSUES OF LATVIA	254
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ		275

необходимо высшее образование, сдать языковые конкурсные экзамены и показать совершенные знания не только языка, но и культур и историй разных народов.

Ключевые слова профессиональный рост, международная организация, ООН, устный переводчик, синхронный перевод, письменный переводчик, письменный перевод.

SKYBA K. N. Translators' Professional growth in international organizations (on example of the UN, New York City, USA).

Globalization and integration processes in the world open wide opportunities for translators' professional growth. International organizations are one of the most desirable places of work for translators and mean the top of career. Future profession prospects play an important motivational role in the learning process of translation departments' students. The study of the functional responsibilities of translators in international organizations and the system of professional requirements to them will help to improve the content and process of translators' training in the system of national education. United Nations Headquarters in New York is a recognized translation world centre. Translators at the United Nations engaged in interpretation and translation. Translators, working in the UN, combine the skills of foreign languages fluency and diplomatic communication. To become a UN interpreter or translator you need to have higher education, pass language competitive examinations and show perfect knowledge not only of languages but also of cultures and history of different nations.

Keywords: professional growth, international organization, the UN, interpreter, simultaneous translation, written translator, translation.

УДК 378.011.3-051:57]:502/504

Скиба М. М.

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ ДО ЕКОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті проаналізовано підходи науковців до тлумачення екологічної компетентності. Розглянуто поняття "еколого-педагогічні компетенції", "еколого-педагогічна компетентність майбутніх учителів біології". Еколого-педагогічну компетентність майбутніх учителів біології виокремлюється в окрему групу професійних компетентностей майбутніх учителів. Її формування розглядається як результат процесу підготовки студентів. Компонентами еколого-педагогічної компетентності є когнітивний, ціннісно-мотиваційний, емоційно-вольовий, діяльнісний. Згідно компонентів автором визначено еколого-педагогічні компетенції, якими має володіти майбутній учитель біології. Також сформульовано умови формування еколого-педагогічних компетенцій майбутніх учителів біології. Як складовий компонент еколого-педагогічної компетентності виокремлено готовність майбутніх учителів біології до еколого-педагогічної діяльності у школі. Визначено перспективи подальших досліджень означеної проблеми.

Ключові слова: майбутні учителі біології, компетенції, еколого-педагогічна компетентність, підготовка студентів, готовність, еколого-педагогічна діяльність.

Результатом процесу екологічної підготовки студентів дослідники вважають формування екологічної компетентності. Підготовка виступає засобом формування готовності до педагогічної діяльності, а готовність є результатом і показником якості підготовки, що перевіряється у практичній діяльності вчителя. Водночас результатом еколого-педагогічної підготовки науковці вважають формування еколого-педагогічної компетентності, яка є вимогою до випускника педагогічного ВНЗ. Екологічна компетентність розглядається як показник екологічної культури фахівця.

З початку XXI ст. активно вивчається проблема формування екологічної компетентності студентів різних спеціальностей, що знайшло відображення у дослідженнях вітчизняних і зарубіжних науковців – Ю. М. Грішаєвої, О. В. Гуренкової, О. О. Колонькової, Т. В. Коростельової, Л. І. Марченко, Л. В. Панфілової, Л. Є. Пістунової, О. В. Познанської, Н. А. Пустовіт, О. Г. Рогової, У. К. Рогожіної, Н. В. Ромейко, Г. П. Сікорської, Л. М. Титаренко, Ю. П. Шапрана, О. О. Шульпіної та ін.

І. О. Зимня розглядає компетентність як особистісно й інтелектуально зумовлені, мотивовані прояви компетенцій суб'єкта освітнього процесу в діяльності і поведінці. Компетентність формується на основі компетенцій [2]. Як вважають науковці І. О. Зимня, А. В. Хуторської, компетенція – це обізнаність особистості з певних питань, володіння знаннями і досвідом, а компетентність – це властивість особистості, що характеризує її прагнення і здатність реалізувати знання, вміння, досвід, особистісні якості для успішної діяльності в певній галузі [2; 11].

У наукових працях здебільшого розглядається тлумачення поняття екологічна компетентність – Ю. М. Грішаєва [1], О. О. Колонькова [3], Л. І. Марченко [5], Л. В. Панфілова [6], Л. Є. Пістунова [7]; її компоненти – Л. І. Марченко [5], Л. Є. Пістунова [7], Ю. П. Шапран [12]; характеристики – Л. Є. Пістунова [7]; формування еколого-креативної компетентності – О. В. Познанська [8], види екологічної компетентності педагога – Ю. М. Грішаєва [1]; групи екологічних компетенцій – Т. В. Коростельова [4]. О. Г. Рогова досліджує формування еколого-педагогічної компетентності майбутніх педагогів [10]. Проте проблема формування еколого-педагогічної компетентності майбутніх учителів біології досліджена недостатньо.

Мета статті – проаналізувати підходи науковців до трактування поняття екологічна та еколого-педагогічна компетентність, визначити еколого-педагогічні компетенції, якими має володіти майбутній учитель біології.

Л. Є. Пістунова трактує екологічну компетентність як сукупність знань студента про довкілля та взаємовідносини людини і навколишнього середовища, умінь творчо вирішувати навчальні екологічні задачі, досвіду участі у практичній діяльності зі збереження довкілля, особистісних якостей

(бережливність, гуманність, відповідальність тощо) [7, с. 35].

Л. В. Юмашева, І. Л. Перфілова і Т. В. Соколова вважають, що екологічна компетенція – це інтегрований результат екологічної освіти та її загальнокультурний показник, а екологічна компетентність – це розуміння сенсу, соціальної та особистісної значущості екологічної діяльності для вирішення екологічних проблем. Науковці вважають екологічну компетентність необхідним етапом становлення екологічної культури кожної особистості. Екологічну компетентність студента науковці визначають як його здатність самостійно і комплексно використовувати загальнонавчальні уміння і предметні знання, сформовані під час вивчення різних дисциплін [13, с. 159].

Екологічна компетентність учителя, за Л. В. Панфіловою – це знання і досвід у галузі природничих наук, екології і екологічної освіти, здатність до діяльності зі збереження довкілля і визнання "особливої соціальної цінності екологічних благ, що забезпечують максимальну продовжуваність життя людини і мінімальну її захворюваність" [6, с. 111]. Екологічна компетентність – це теоретична і практична готовність учителя до здійснення екологічної освіти учнів.

Погоджуємось з думкою Н. О. Пустовіт про те, що формування екологічної компетентності не пов'язано з вивченням окремого предмета і здійснюється не лише завдяки засвоєнню знань, але й передбачає формування практичного досвіду взаємодії з природою та досягається завдяки участі в природоохоронній діяльності, роботі неформальних громадських об'єднань, акціях екологічного спрямування [9]. Екологічна компетентність поєднує природничі, гуманітарні та соціально-економічні знання, уміння та ставлення до природи. Це здатність особистості відповідально вирішувати життєві ситуації, пов'язані з безпосередньою чи опосередкованою взаємодією з природою, підпорядковуючи задоволення своїх потреб принципам збалансованого розвитку [9].

На думку Ю. П. Шапрана, предметні компетенції визначають формування *методичної, фахової (предметної), здоров'язберігаючої та екологічної компетентностей*. Екологічну компетентність науковець розглядає як наявність екологічної освіченості та екологічної культури; усвідомлене морально-етичне ставлення до довкілля; здатність до раціональної діяльності в соціальному та природному оточенні, подолання споживацького ставлення до природи; вміння приймати екологічно виважені рішення та нести за них відповідальність; готовність до систематичної екологічно спрямованої професійної діяльності [12].

Екологічну компетентність Л. І. Марченко трактує як рівень екологічних знань, умінь і навичок, спрямованих на формування екологічної свідомості, мислення, світогляду, необхідних для загальної орієнтації в екологічній

обстановці, для усунення або обмеження дій екологічного ризику [5].

О. Колонькова характеризує екологічну компетентність як систему знань, умінь та навичок у сфері екологічної діяльності, що відповідають внутрішній позиції та забезпечують кваліфіковане розв'язання екологічно небезпечних ситуацій [5].

Характеристиками екологічної компетентності є: когнітивна (екологічні знання, їх обсяг і рівень), регулятивна (здатність використовувати екологічні знання для вирішення професійних задач, досвід практичної природоохоронної діяльності), аксіологічна (система цінностей і мотивів, світогляду особистості), організаційно-управлінська (здатність приймати рішення в нестандартних ситуаціях і готовність нести за них відповідальність; можливість встановлювати міжособистісні контакти, формування екологічної культури) [7, с. 74].

О. Роговая у своєму дослідженні виділяє еколого-педагогічну компетентність в окрему групу професійних екологічних компетентностей і трактує її як здатність і готовність педагога до ефективної еколого-педагогічної діяльності [10]. Дослідниця розглядає екологічну компетентність як ключову, базову і спеціальну. На її думку, *екологічна компетентність як ключова* ґрунтується на екологічній грамотності, що передбачає здатність людини будувати гармонійні взаємовідносини з природою, вважати себе її частиною. Формування екологічної компетентності як базової професійної пов'язано з тим, що будь яка професійна діяльність людини розглядається з позиції впливу на довкілля, дотримання вимог раціонального природокористування і екологічна підготовка має бути складовою професійної підготовки фахівців. Еколого-педагогічну компетентність автор виділяє в окрему групу професійних компетентностей [10].

Ю. П. Шапран у структурі екологічної компетентності виокремлює ціннісно-мотиваційний, когнітивно-діяльнісний та особистісно-рефлексивний компоненти [12]; Л. Є. Пістунова їх трактує як мотиваційний, когнітивний, діяльнісний [4]; Л. І. Марченко виділяє предметний (когнітивний), професійно-орієнтовний, життєвий та особистісно-ціннісний компоненти [5].

О. В. Познанська, досліджуючи проблему формування еколого-креативної компетентності студентів, акцентує увагу на тому, що викладач має бути організатором ціннісно-орієнтаційної діяльності студентів з метою формування екологічного мислення, свідомості, етики, культури майбутнього фахівця [8].

Під екологічною компетентністю педагога Ю. М. Грішаєва розуміє його здатність і готовність до еколого-педагогічної діяльності, спрямованої на створення і підтримку ефективного екологічного освітнього середовища, що сприяє підвищенню рівня екологічної культури всіх учасників педагогічної

взаємодії. Екологічну компетенцію студента педагогічного ВНЗ розглядає як необхідний рівень його підготовки, що включає цінності екологічної (еколого-педагогічної) діяльності, базові екологічні знання, а також досвід розв'язання соціально значущих екологічних проблем на основі практичної екологічної діяльності. Екологічна компетенція особистості формується на основі ключових (базових) компетенцій. На думку Ю. М. Грішаєвої, формування екологічної компетентності майбутнього педагога слід здійснювати у взаємозв'язку із формуванням професійно-педагогічної компетентності. Науковець виокремлює такі види екологічної компетентності у зв'язку з готовністю до еколого-педагогічної діяльності:

- спеціальна і професійна компетенція в галузі навчальної дисципліни як умова створення екологічно-освітнього середовища;
- компетенція самоаналізу в галузі еколого-педагогічної діяльності;
- комунікативна компетенція як умова ефективної соціальної взаємодії в еколого-освітньому середовищі;
- психолого-діагностична компетенція як здатність і готовність виявлення рівнів сформованості екологічної культури учнів;
- методична компетенція в галузі еколого-педагогічної діяльності [1].

Т. В. Коростельова згідно розробленої концепції екологічної діяльності (2006) виділяє 4 групи екологічних компетенцій: пізнавальні, перетворювальні, оціночні та комунікативні. Пізнавальні компетенції, на її думку, проявляються у здатності здобувати екологічні знання з особистого досвіду і інших джерел, систематизувати об'єкти, встановлювати взаємозв'язки природних компонентів тощо. Перетворювальні компетенції пов'язані із формуванням умінь передбачати руйнування природного об'єкта під дією різних чинників, моделювати природні явища та процеси. Оціночні компетенції проявляються в здатності оцінювати: красу природи, ступінь антропогенного впливу, свій вплив на природу за законами екологічної етики, поведінку свою та інших людей. Групу комунікативних компетенцій становить готовність коригувати вчинки людей відповідно до встановлених норм, організувати власний соціальний проект з екологічної домінантою, брати участь в освітніх екологічних подіях різних форматів [4].

Отже, еколого-педагогічну компетентність майбутнього учителя біології розуміємо як результат еколого-педагогічної підготовки, що полягає в здатності і готовності до самостійної організації еколого-педагогічної діяльності зі школярами в процесі навчання біології на основі сформованих знань, умінь і навичок, позитивних мотивів, переконань, морально-особистісних якостей. Компонентами вважаємо когнітивний, ціннісно-мотиваційний, емоційно-вольовий, діяльнісний. *Еколого-педагогічні компетенції майбутнього учителя біології* – це знання і уміння, цінності, мотиви і моральні якості, необхідні для організації еколого-педагогічної діяльності у ЗНЗ.

формування еколого-педагогічних компетенцій майбутніх учителів біології слід здійснювати з врахуванням не тільки змісту тих навчальних дисциплін, які опановують студенти під час навчання в ВНЗ. Доцільно враховувати ті види діяльності, які майбутній педагог виконуватиме у процесі професійної діяльності. Що стосується діяльності вчителів біології, яка пов'язана з формуванням екологічної культури підрастаючого покоління, то вона здійснюється у процесі урочної, позаурочної та позакласної роботи. Крім того, важливою складовою є неформальна екологічна освіта – просвітницька та громадська робота екологічного спрямування, що може організовуватись поза межами навчально-виховного процесу (наприклад, з батьками).

Ще одним важливим чинником формування еколого-педагогічних компетенцій є рівень розвитку мотиваційної, емоційно-вольової сфери особистості, а також екологічного мислення та свідомості, які важко піддаються дослідженню і результати дослідження яких досить часто бувають необ'єктивними.

Рівень сформованості еколого-педагогічних компетенцій визначається не тільки обсягом засвоєних знань еколого-педагогічного змісту, а й умінням їх застосовувати у професійній діяльності та повсякденному житті, вироблення власних моделей усвідомленої поведінки у різних ситуаціях, здатність оцінювати ситуацію, приймати рішення та нести відповідальність за них з метою досягнення позитивного результату. Безумовно, що знання і уміння відіграють неабияку роль, однак, якщо не сформована готовність до діяльності, то оволодіння і знаннями, і уміннями сприймається як сам факт, втрачається їх цінність.

І формування, і прояв компетентності відбувається під час екологічної діяльності. Складовим компонентом екологічної компетентності є готовність до екологічної діяльності і спрямована вона на досягнення гармонійної взаємодії особистості з навколишнім середовищем.

Вважаємо, що у майбутніх учителів біології необхідно сформувати такі еколого-педагогічні компетенції:

1. Володіння основами сучасних екологічних, психолого-педагогічних, методичних знань та умінь з метою застосування їх для формування екологічної культури школярів.

2. Використання теоретичних положень екології, методик навчання біології та екології як необхідної передумови організації еколого-педагогічної діяльності у ЗНЗ.

3. Здатність сприймати, розуміти, оцінювати, інтерпретувати інформацію та застосовувати її для вирішення конкретних завдань.

4. Здатність виявляти проблеми екологічної освіти і виховання школярів та вміти формулювати завдання з метою їх вирішення; прогнозувати комунікативні, методичні, психологічні труднощі в процесі

еколого-педагогічної діяльності з метою їх подолання.

5. Володіння технікою польових досліджень з екології з метою організації дослідницької діяльності з учнями.

6. Володіння сучасними методами, засобами, формами та педагогічними технологіями організації екологічної освіти і виховання у межах вивчення шкільної біології з врахуванням вікових, індивідуальних особливостей та інтересів школярів.

7. Проектування змісту, технологій з метою розробки та впровадження програм просвітницької еколого-педагогічної діяльності для популяризації сучасних екологічних знань та форм екологічної освіти і виховання.

8. Готовність застосовувати сучасні технології діагностики якості освітнього процесу, зокрема з використанням сучасних інформаційних технологій з метою оцінювання і рефлексії екологічної освіти і виховання школярів.

9. Готовність аналізувати, систематизувати та узагальнювати педагогічний досвід з організації еколого-педагогічної діяльності у школі.

10. Здатність прогнозувати результати еколого-педагогічної діяльності з метою коригування завдань екологічної освіти і виховання школярів.

11. Ціннісне ставлення до навколишнього світу, до життя як найвищої цінності.

12. Здатність до само визначення в системі людських цінностей.

13. Відповідальність за свої дії, здатність критично оцінювати наслідки своєї діяльності та поведінки з точки зору еколого-доцільної поведінки та діяльності.

14. Самовдосконалення, підвищення рівня своєї компетентності, потреба в саморозвитку.

15. Самостійне оволодіння екологічними та методичними знаннями й уміннями як передумова застосування їх у еколого-педагогічній діяльності.

Висновки. Отже, еколого-педагогічна компетентність майбутнього учителя біології – це результат еколого-педагогічної підготовки, що полягає в здатності і готовності до самостійної організації еколого-педагогічної діяльності зі школярами в процесі навчання біології на основі сформованих знань, умінь і навичок, позитивних мотивів, морально-особистісних якостей. *Еколого-педагогічні компетенції майбутнього учителя біології – це знання і уміння, цінності, мотиви і моральні якості, необхідні для організації еколого-педагогічної діяльності у ЗНЗ.*

Подальші наші дослідження полягають у розробці методичних матеріалів та експериментальній перевірці сформованості еколого-педагогічних компетенцій майбутніх учителів біології.

Використана література:

1. Гришаєва Ю. М. Компетентностный подход в экологическом образовании студентов педагогического вуза [Электронный ресурс] / Ю. М. Гришаева // Вестник Московского

- государственного областного университета. Серия "Педагогика" – 2009. – № 1. – С. 21-26. – Режим доступа: <http://www.vestnik-mgou.ru/Articles/Doc/1870>
2. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата современного образования [Электронный ресурс] / И. А. Зимняя // Интернет-журнал "Эйдос" – Режим доступа: eidos.ru/journal/2006/0505.htm
3. Колонькова О. О. Формування екологічної компетентності у студентів-екологів / О. О. Колонькова // Педагогічний процес: теорія і практика: [зб. наук праць]. – К.: "ЕКМО". 2007. – Вип. 1. – С. 55-64.
4. Коростелева Т. В. Экологические компетенции подростков и молодежи: потенциал развития и технологии [Электронный ресурс] / Т. В. Коростелева // Современные наукоёмкие технологии. – 2011. – № 1. – С. 92-94. – Режим доступа: URL: www.rae.ru/snl/?section=content&op=show_article&article_id=6722 (дата обращения: 19.05.2015).
5. Марченко Л. І. Екологічна компетентність як показник екологічної освіти та як складова життєвої компетентності // Проблеми освіти: науково-методич збірник. – 2010. – № 64. – С. 92-95.
6. Панфилова Л. В. Формирование экологической компетентности в процессе профессиональной подготовки учителя химии дис. доктора пед. наук: 13.00.08 / Людмила Владимировна Панфилова. – Тольятти, 2002. – 481 с.
7. Пистунова Л. Е. Формирование экологической компетентности студентов вуза: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.08 / Лариса Евгеньевна Пистунова. – Кемерово, 2006. – 232 с.
8. Познанська О. В. Формування еколого-креативної компетентності у студентів вищих навчальних закладів: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Ольга Володимирівна Познанська. – К., 2012. – 213 с.
9. Пустовіт Н. А. Екологічна компетентність як мета освіти в інтересах збалансованого розвитку / Н. А. Пустовіт // Збалансований (сталий) розвиток України – пріоритет національної політики: матеріали Всеукраїнської наукової екологічної конференції [Київ, 26 жовтня 2010 р.]. – К.: Центр екологічної освіти та інформації, 2010. – С. 401-405.
10. Роговая О. Г. Становление эколого-педагогической компетентности специалиста в области образования: автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.08 "Теория и методика проф. образования" / О. Г. Роговая. – Москва, 2008. – 40 с.
11. Хуторской А. В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты [Электронный ресурс] / А. В. Хуторской // Интернет-журнал "Эйдос". – Режим доступа: eidos.ru/journal/2002/0423.htm
12. Шапран Ю. П. Екологічна компетентність майбутніх учителів біології її сутність та діагностика [Електронний ресурс] / Ю. П. Шапран. Достижения науки за последние годы. Новые наработки. – С. 29-36. – Режим доступа: http://конференция.com.ua/files/image/konf%2012/doklad_12_3-2_06.pdf
13. Юмашева Л. В. Экологическая компетенция и экологическая компетентность как интегрированный результат экологического образования [Электронный ресурс] / Л. В. Юмашева, И. Л. Перфилова, Т. В. Соколова / Интернет-журнал ИСБЕ – 2012. – № 7 (июль) – С. 157-162. – Режим доступа: <http://icee.dis.spbstu.ru/proceedings2012/papers/FSTU/FSTU2012-26.pdf>

References:

1. Hryshaeva Yu. M. Kompetentnostnyy podkhod v ekologicheskom obrazovaniiy studentov pedahohyeheskoho vuza [Elektronnyy resurs] / Yu. M. Hryshaeva // Vestnyk Moskovskoho gosudarstvennoho oblastnoho unyversyteta. Seryia "Pedahohyika" – 2009. – № 1. – S. 21-26. – Rezhym dostupa: <http://www.vestnik-mgou.ru/Articles/Doc/1870>
2. Zymniaia Y. A. Klyuchevye kompetentsyy – novaya paradyhma rezultata sovremennoho obrazovaniya [Elektronnyy resurs] / Y. A. Zymniaia // Ynternet-zhurnal "Eidos" – Rezhym dostupa: eidos.ru/journal/2006/0505.htm
3. Kolonkova O. O. Formuvannya ekolohichnoi kompetentnosti u studentiv-ekolohiv / O. O. Kolonkova // Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka: [zb. nauk. prats]. – K.: "EKMO". 2007. – Vyp. 1. – S. 55-64.
4. Korosteleva T. V. Ekolohicheskye kompetentsyy podrostkov y molodezhy: potentsyal razvytiya y tekhnolohyy [Elektronnyy resurs] / T. V. Korosteleva // Sovremennyye naukoemkiye tekhnolohyy. –

2011. – № 1. – С. 92-94. – Rezhym dostupa URL.
www.rae.ru/snt/?section=content&op=show_article&article_id=6722 (data obrashcheniya 19.05 2015).
5. Marchenko L. I. Ekologichna kompetentnist yak pokaznyk ekologichnoi osvity ta yak skladova zhyttievoi kompetentnosti // Problemy osvity : naukovo-metodychny zbirnyk. – 2010. – № 64. – С. 92-95.
  6. Panfylova L. V. Formyrovanye ekologicheskoi kompetentnosti v protsesse professionalnoy podgotovky uchytel'ia khymyi : dys. ... doktora ped nauk : 13.00.08 / Panfylova Lyudmyla Vladymyrovna. – Toliatty, 2002. – 481 s.
  7. Pystunova L. E. Formyrovanye ekologicheskoi kompetentnosti studentov vuzs : dys. ... kandydata ped. nauk : 13.00.08 / Pystunova Larysa Evhenevna. – Kemerovo, 2006. – 232 s.
  8. Poznanska O. V. Formuvannya ekolooho-kreatyvnoi kompetentnosti u studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Poznanska Olha Volodymyrivna. – K., 2012. – 213 s.
  9. Pustovit N. A. Ekologichna kompetentnist yak meta osvity v interesakh zbalansovanoho rozvytku / N. A. Pustovit // Zbalansovanyi (stalyi) rozvytok Ukrainy – priorytet natsionalnoi polityky : materialy Vseukrainskoi naukovoi ekologichnoi konferentsii [Kyiv, 26 zhovtnia 2010 r.] – K. : Tsentri ekologichnoi osvity ta informatsii, 2010. – S. 401-405.
  10. Rohovaia O. H. Stanovlenye ekolooho-pedahohicheskoi kompetentnosti spetsyalysta v oblasti obrazovanyia : avtoref. dys. ... dokt. ped. nauk : 13.00.08 "Teoriya y metodyka prof obrazovanyia" / O. H. Rohovaia. – Moskva, 2008. – 40 s.
  11. Khutorskoi A. V. Kliuchevye kompetentsyi y obrazovatelnye standarty [Elektronnyi resurs] / A. V. Khutorskoi // Ynternet-zhurnal "Eidos". – Rezhym dostupa : eidos.ru/journal/2002/0423.htm
  12. Shapran Yu. P. Ekologichna kompetentnist maibutnykh uchyteliv biologii: yii sutnist ta diahnostyka [Elektronnyi resurs] / Yu. P. Shapran // Dostyzhennya nauky za poslednye hody. Novye narybotky. – S. 29-36. – Rezhym dostupa : http://konferentsiya.com.ua/files/image/konf%2012/doklad_12_3_2_06.pdf
  13. Yumasheva L. V. Ekologicheskaya kompetentsiya y ekologicheskaya kompetentnost kak yntehyrovannyi rezultat ekologicheskoho obrazovanyia [Elektronnyi resurs] / L. V. Yumasheva, Y. L. Perfylova, T. V. Sokolova // Ynternet-zhurnal ICEE – 2012. – № 7 (yul). – S. 157-162. – Rezhym dostupa : <http://icee.dis.spbstu.ru/proceedings2012/papers/FSTU/FSTU2012-26.pdf>

Скиба М. М. Формирование эколого-педагогической компетентности как результат подготовки будущих учителей биологии к эколого-педагогической деятельности.

В статье проанализированы подходы ученых к толкованию экологической компетентности. Рассмотрены понятия "эколого-педагогическая компетентность будущих учителей биологии", "эколого-педагогические компетенции". Эколого-педагогическую компетентность выделяется в отдельную группу профессиональных компетенций будущих учителей. Ее формирование рассматривается как результат процесса подготовки студентов. Компонентами эколого-педагогической компетентности является когнитивный, ценностно-мотивационный, эмоционально-волевой, деятельностный. Согласно компонентам, автором определены эколого-педагогические компетенции, которыми должен обладать будущий учитель биологии. Также сформулированы условия формирования эколого-педагогических компетенций. Как составной компонент эколого-педагогической компетентности выделена готовность будущих учителей биологии к эколого-педагогической деятельности в школе. Определены перспективы дальнейших исследований этой проблемы.

Ключевые слова: будущие учителя биологии, компетенции, эколого-педагогическая компетентность, подготовка студентов, готовность, эколого-педагогическая деятельность

Skiba M. M. The formation of ecological and educational competency as a result of training of future biology teachers to ecological and educational activity.

This article shows the approaches of scholars to interpretation of ecological competence. It is accounted the term "ecological and educational competence of future biology teachers". Ecological

and educational competence is a certain group of professional competences of future biology teachers. Its formation is the result of students' training process. Base components of the ecological and educational competence are cognitive, motivational, emotional and pragmatist. According to the components, the author defines ecological and educational competences which a future biology teacher should have. It is also formulated the formation conditions of ecological and educational competences of future biology teachers. Readiness of future biology teachers to ecological and educational activity at school is marked as an important component of ecological and educational competence. It is defined the perspectives of further researches of this problem.

Keywords: future biology teachers, competences, ecological and educational competence, training of the students, readiness, ecological and educational activity.

УДК 378"192-196(477)

Скляренко І. Ю.

ВІДОМОСТІ ПРО КОНТИНГЕНТ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МІНІСТЕРСТВА ШЛЯХІВ СПОЛУЧЕННЯ В РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

У статті представлені відомості про контингент навчальних закладів Міністерства шляхів сполучення в радянській Україні. Мережа формувалася відповідно до потреб народного господарства щодо його функціонування у воєнний (на етапі окупації) та відновлення у післявоєнний період (на етапі технологізації). У повоєнний період функціонування транспортної інфраструктури вимагало зростання кількості навчальних закладів, удосконалення навчально-матеріальної бази, поповнення викладацького складу, перебудови системи підготовки кадрів для транспорту.

Ключові слова: мережа відомчих навчальних закладів із заочною формою навчання, структура Південно-Західної залізниці: початкові школи, семилітні, середні загальноосвітні та школи робітничої молоді, розподіл закладів з українською та російською мовами навчання, трансформація мережі відомчих навчальних закладів МШС, цілеспрямована професійно-орієнтаційна робота, зростання кількості навчальних закладів, удосконалення навчально-матеріальної бази, поповнення викладацького складу.

У повоєнний період виникла потреба у поповненні мережі відомчих навчальних закладів із заочною формою навчання. Формування мережі відповідно до потреб народного господарства щодо його функціонування у воєнний (на етапі окупації) та відновлення у післявоєнний період (на етапі технологізації). Функціонування транспортної інфраструктури вимагало зростання кількості навчальних закладів, удосконалення навчально-матеріальної бази, поповнення викладацького складу, перебудови системи підготовки кадрів для транспорту. Трансформація мережі відомчих навчальних закладів МШС.

Мета статті полягає в показі відомостей про контингент навчальних закладів Міністерства шляхів сполучення в радянській Україні, системи